CoreTrustSeal Trustworthy Data Repositories Requirements: Begrippenlijst 2020-2022

Nederlandse vertaling. Netwerk Digitaal Erfgoed, 2020

Deze begrippenlijst hoort bij CoreTrustSeal Trustworthy Data Repositories Requirements 2020-2022: https://doi.org/10.5281/zenodo.3638211.

(Bronnen: * OAIS[1]; ^ Society of American Archivists[2]; º CASRAI Dictionary[3])

Access Rights Information* (Rechteninformatie): Informatie over wie toegang heeft tot de inhoud van het digitale archief (Content Information), inclusief wettelijk kader, licentievoorwaarden en toegangsbeheer. Hierin zijn de voorwaarden voor toegang en verspreiding binnen het kader van de overeenkomst opgenomen. Deze gelden voor zowel preservering (in het digitale archief) als gebruik (door de gebruiker). De Access Rights Information bevat ook specificaties voor de manier waarop de rechten worden toegepast en gehandhaafd.

Appraisal (Waardering): Het proces waarmee wordt bepaald of informatieobjecten en andere materialen permanente (archief)waarde hebben. Waardering kan plaatsvinden op verschillende niveaus: op het niveau van de collectie, de maker, de serie, het bestand of het item. Dit kan gebeuren voorafgaand aan de schenking of fysieke overdracht, of tijdens of na verlening van de toegang.

Archive (Archief): Plaats of collectie waarin statische digitale en analoge informatieobjecten, documenten en andere materialen voor duurzame preservering zijn opgeslagen, of de organisatie die deze beheert, met als doel dat deze door een gedefinieerde doelgroep ('Designated Community') kunnen worden geraadpleegd en hergebruikt.

Authenticity* (Authenticiteit): De mate waarin een persoon (of systeem) vertrouwt dat een object is wat het zegt te zijn. Authenticiteit wordt beoordeeld op basis van bewijsmateriaal.

Compliance Level (Compliance Level): Een vorm van zelfevaluatie waarmee een aanvrager zelf beoordeelt in hoeverre aan een richtlijn wordt voldaan. Er zijn vijf beoordelingsniveaus: 0 (niet van toepassing), 1 (het digitale archief heeft dit nog niet overwogen), 2 (het digitale archief heeft een theoretisch concept), 3 (het digitale archief bevindt zich in de implementatiefase) en 4 (de richtlijn is volledig in het digitale archief geïmplementeerd).

Consumer* (Gebruiker): De rol die personen (of klantensystemen) spelen op het moment dat ze gebruikmaken van digitale archiefdiensten om relevante gepreserveerde informatie te zoeken en daar tot op detailniveau toegang toe te krijgen. Hierbij kan het gaan om andere digitale archieven, maar ook om internetklanten en -systemen.

Curationº (Curatie): Het beheer en de bevordering van het gebruik van data vanaf hun totstandkoming zodat ze geschikt zijn voor hedendaagse doeleinden en beschikbaar zijn voor onderzoek en hergebruik. Voor dynamische datasets betekent dit wellicht dat ze voortdurend moeten worden verrijkt en bijgewerkt. Geavanceerdere vormen van beheer zijn koppelingen naar annotaties en andere gepubliceerde materialen.

---

1 Consultative Committee for Space Data Systems. Reference Model for an Open Archival Information System (OAIS). Recommended Practice -- CCSDS 650.0-M-2. Magenta Book, juni 2012.http://public.ccsds.org/publications/archive/650x0m2.pdf
2 https://www2.archivists.org/glossary/terms
3 https://dictionary.casrai.org

Data* (Gegevens): Een herinterpreteerbare weergave van informatie die zodanig is geformaliseerd dat die geschikt is voor communicatie, interpretatie en verwerking. Voorbeelden van data zijn een bitsequentie, een tabel met getallen, tekens op een pagina, een ingesproken geluidsopname en een als specimen opgeslagen maansteen.

Database° (Databank): Een verzameling data georganiseerd op basis van een conceptuele structuur of een conceptueel model met beschrijvingen van de kenmerken van die data en hun onderlinge relaties om bijvoorbeeld een of meer applicaties te ondersteunen. Een database biedt functionaliteit waarmee gegevens makkelijk te benaderen, te beheren en te bewerken zijn. Een database kan een of meer datasets bevatten.

Dataset° (Dataset): Een georganiseerde verzameling data in rekenkundig formaat en gedefinieerd aan de hand van een thema of categorie waarmee duidelijk wordt gemaakt wat er wordt gemeten, geobserveerd of gemonitord. De presentatie van de gegevens in de applicatie wordt ondersteund door metadata.

Designated Community* (Gedefinieerde doelgroep): Een specifieke groep potentiële gebruikers die in staat zou moeten zijn om bepaalde informatie te begrijpen. De doelgroep kan uit meerdere soorten gebruikersgroepen bestaan. Een doelgroep wordt bepaald binnen het digitale archief maar kan in de loop der tijd veranderen.

Digital Object* (Digitaal object): Een object bestaande uit een reeks bitsequenties.

Digital Preservation° (Digitale preservering): De beheeractiviteiten die noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat het digitale materiaal - zo lang als dat nodig is - toegankelijk blijft. Digitale preservering is heel breed gedefinieerd en verwijst naar alle acties die nodig zijn om digitale materialen bij falende informatiedragers en technologische wijzigingen toegankelijk te houden. Die materialen kunnen bestaan uit informatieobjecten en documenten die onderdeel vormen van de dagelijkse werkzaamheden van een organisatie, uit materialen die direct in digitale vorm voor een bepaald doel worden gemaakt (lesmateriaal e.d.), of uit producten van digitaliseringsprojecten. Het proces van digitalisering zelf valt niet onder de definitie van preservering.

Domain or Subject-based Repository (Domein- of onderwerpspecifiek digitaal archief): Een digitaal archief dat is gespecialiseerd op een specifiek onderzoeksterrein of datatype.

Ingest (Verwerken): Het opnemen van data en bijbehorende metadata in een digitaal archief.

Integrity (Integriteit): Interne consistentie en ongeschonden staat van digitale objecten. De integriteit van digitale objecten kan verloren gaan door hardwareproblemen (veranderingen in de digitale objecten zelf) of door menselijke of softwarefouten (wanneer objecten worden overgezet of verwerkt).

Institutional Repository (Institutioneel digitaal archief): Een digitaal archief van een onderzoeksinstelling. Vaak gaat het om een generiek digitaal archief dat meerdere vakgebieden bestrijkt, zoals van een universiteit.

Knowledge Base* (Basiskennis): Kennis die door een individu of systeem verkregen informatie begrijpelijk maakt.

Long Term* (Duurzaam): Een periode die lang genoeg duurt dat er rekening moet worden gehouden met de gevolgen van veranderende technologieën, zoals ondersteuning van nieuwe media en dataformaten, of met een veranderende doelgroep ('Designated Community') voor de in het digitale archief opgeslagen gegevens. Die periode kan oneindig zijn.

Long-term Preservation° (Duurzame preservering): Duurzame toegang tot digitale materialen, of in ieder geval tot de gegevens die erin zijn opgeslagen.

Migration° (Migratie): Een manier om de technologische veroudering van digitale gegevens tegen te gaan door ze naar een nieuwe generatie hardware of software over te zetten. Het doel van migratie is om de intellectuele content van digitale objecten te preserveren en om de eindgebruiker in staat te blijven stellen die op te halen, in te zien of anderszins te gebruiken in een omgeving van voortdurend veranderende technologie. Het verschil tussen migratie en vernieuwing van opslagmedia is dat het bij migratie niet altijd mogelijk is om een exacte digitale kopie te maken of alle oorspronkelijke kenmerken en verschijningsvorm te kopiëren als je de compatibiliteit van het materiaal met de nieuwe generatie technologie wilt behouden.

National Repository System, Including Governmental (Nationaal digitaal archief, inclusief overheid): Multidisciplinaire, nationale infrastructuur met een wettelijk mandaat voor bepaalde datatypes (openbaar of overheid).

Open Archival Information System (OAIS)*: Een organisatie die de verantwoordelijkheid op zich heeft genomen informatie voor een gedefinieerde doelgroep ('Designated Community') te preserveren en beschikbaar te stellen. De organisatie bestaat uit mensen of systemen en kan onderdeel uitmaken van een groter geheel. Een OAIS-archief vervult een aantal taken waarmee het zich van het algemene begrip 'archief'. 'Open' in OAIS betekent ontwikkeling in open forums van zowel het referentiemodel ('Reference Model') als toekomstige relevante aanbevelingen en standaarden. 'Open' betekent niet onbeperkt toegang tot het archief.

Persistent Identifiers: Een unieke identificatiecode van een digitaal object die op een afgesproken plaats wordt geregistreerd. Hij blijft gegarandeerd werken, ook al verandert het webadres van een organisatie. Zo kun je ervoor zorgen dat de verwijzing naar een digitaal object (een scan, audiovisueel bestand, metadata-record, etc.) altijd blijft werken. Ook als de bewaarlocatie of het webadres van het digitale object verandert.

Preferred Formats (Voorkeursformaten): Formaten waarvan een digitaal archief kan garanderen dat deze naar alle waarschijnlijkheid lees- en bruikbaar blijven. Normaal gesproken zijn dit de standaarden die door een bepaalde discipline worden gehanteerd.

Producer* (Producent): De persoon die of het informatiesysteem dat de te bewaren informatie aanlevert. Dat kan een ander digitaal archief zijn of een interne persoon of intern systeem voor digitale archivering.

Provenance Information* (Informatie over herkomst): Informatie over de herkomst van content: waar komt de content vandaan, wat is er sindsdien aan veranderd en wie heeft die in bewaring gehad sinds de creatie ervan? Het digitale archief is vanaf het moment van opname verantwoordelijk voor het maken en bewaren van informatie over de herkomst van de content. De producent ('Producer') dient hiervoor echter wel relevante informatie aan te leveren. Informatie over de herkomst van content zorgt voor betere onderbouwing van de authenticiteit.

Publication Repository (Digitaal archief voor publicaties): Een digitaal archief voor wetenschappelijke en andere tekstuele data voor publicaties, inclusief pre- en postprints.

Reference Model* (Referentiemodel): Een kader voor beter inzicht in significante relaties tussen de entiteiten van een bepaalde omgeving en voor de ontwikkeling van consistente standaarden en specificaties voor die omgeving. Een referentiemodel is gebaseerd op een klein aantal verenigende concepten en kan worden gebruikt voor onderwijsdoeleinden en voor de uitleg van standaarden aan niet-specialisten.

Repository° (Digitaal archief): Een organisatie die een groot aantal digitale materialen in verschillende formaten bewaart, beheert en toegankelijk maakt. Materialen in online archieven worden zodanig beheerd

dat het mogelijk is om erin te zoeken en de gevonden gegevens te gebruiken. De digitale materialen dienen altijd authentiek, betrouwbaar, toegankelijk en bruikbaar te zijn.

Research Project Repository (Digitaal archief voor onderzoeksprojecten): Vastleggen van onderzoeksresultaten waarvan een organisatie of financier middels een mandaat heeft geëist dat deze worden gedeponeerd in een archief zodat de data voor de wetenschap beschikbaar blijft. Vaak verbonden aan een specifiek (multi)disciplinair project.

Reuse (Hergebruik): Het gebruik van data die voor een specifiek doel zijn verzameld om een nieuw probleem te bestuderen of om de conclusies van de dataproducent te verifiëren.

Stewardship° (Rentmeesterschap): Een gedeelde verantwoordelijkheid van Principal Investigators en datastewards. Principal Investigators zijn verantwoordelijk voor en datastewards bieden ondersteuning bij: (a) het verzamelen, integreren en gebruiken van bestaande data; (b) het beoordelen van de kwaliteit van data; (c) het beschrijven van wetenschappelijke werkstromen/processen; (d) het aanleveren van metadata die aan alle standaarden voldoen; en (e) het aanleveren van data en dataproducties. Datastewards zijn verantwoordelijk voor en Principal Investigators worden geraadpleegd en op de hoogte gesteld van: (a) het preserveren van data en dataproducten; en (b) het aanbieden van diensten (web services, NetCDF, enzovoorts) voor het zoeken en integreren van data. Daarnaast zijn Principal Investigators, indien relevant, verantwoordelijk voor het citeren van data in documentatie, rapporten en referenties.

Succession Plan* (Continuïteitsplan): Het plan waarin is vastgelegd hoe en wanneer het beheer, het eigendom en/of de exploitatie van de inhoud van het digitale archief worden overgedragen aan een andere partij met als doel de ononderbroken en doeltreffende preservering ervan.